

ralem, altera penes Oeconomam Generalem, tertia penes primam inter Consilarias Generales, continuo asserventur. In hac vero, pecunia communis universo Instituto, a Moderatrice Generali cum suis Consiliariis administranda, ac tituli omnes frugiferi, ad eandem administrationem pertinentes, custodiantur; quae singula, distinctis capitibus adnotentur per manus ipsius Oeconomae, in libro, ad hunc effectum in eadem arca asservato, cum die, mense et anno; nec quidquam, pari methodo servata, inde extrahere liceat, nisi tribus praefatis Officialibus una simul adstantibus ac adnotationem subscribentibus.

336. Meminerint Moderatores seu Moderatrices Sororum, ad alienationem immobilium rerumque pretiosarum non exigui valoris, locationes et conductiones ultra triennium ineundas, hypothecas imponendas, emphytheuses paciscendas, requiri apostolicum beneplacitum¹.

337. Quoad alia, quae vitam ac regimen tum Monialium tum huiusmodi Institutorum respiciunt, Ordinarii sedulo attendant ad leges seu Constitutiones singularum Congregationum ac praesertim ad normas generales Sanctae Sedis, quae facile dignosci possunt per *Collectaneam S. C. Episcoporum et Regularium* et *Collectaneam S. C. de Propaganda Fide*². Denique plurima quae de Monialibus dicta sunt, applicari possunt et debent Sororibus votorum simplicium, praesertim quae leguntur in art. 309, 316, 317, 320, 321.

¹ Extravag. Com. cap. unic. *de rebus Eccl. non alienandis*.

² Utilissimum insuper erit opus d. Lucidi *de Visit. SS. Luminum*, et Bucceroni tom. IX, *Suppl. ad op. Ferraris*, ed. 1899.

TITULUS IV.

DE CULTU DIVINO

CAPUT I.

De sacrosancto Missae sacrificio.

338. « Quanta cura adhibenda sit, ut sacrosanctum Missae sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facile existimare poterit, qui cogitarit, maledictum in Sacris Litteris eum vocari, qui facit opus Dei negligenter. Quod si necessario fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum a Christifidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium, quo vivifica illa hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in altari per sacerdotes quotidie immolatur; satis etiam apparet, omnem operam, et diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia et puritate, atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur »¹.

339. Igitur « qui Christo ministrat, S. Ambrosii monitis edoctus, ... oportet primo carere variarum illecebris voluptatum, vitare internum corporis animique languorem, ut corpus et sanguinem Christi ministret. Neque enim potest quisquam peccatis suis aeger, minimeque sanus, immortalium sanitatum remedia mini-

¹ Conc. Trid. sess. 22. de observ. et evit. in celebrat. Missae.

strare. Vide quid agas, sacerdos! nec febrienti manu corpus Christi attingas. Prius curare, ut ministrare possis. Si mundos eos, qui ante fuerant leprosi, Christus iubet occurrere sacerdotibus, quanto magis mundum ipsum convenit esse sacerdotem! »¹.

340. Quapropter, cum illa plena formidinis verba apud Apostolum (1. Cor. xi. 29) legamus: *Qui manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non diiudicans corpus Domini*, singuli sacerdotes, memores divini praecepti, probent seipsos. « Ecclesiastica autem consuetudo declarat, ait Concilium Tridentinum, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat; quod a christianis omnibus, etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incuberit celebrare, haec Sancta Synodus perpetuo servandum esse decrevit; modo non desit illis copia confessoris. Quod si, necessitate urgente, sacerdos (*praevio actu perfectae contritionis summa diligentia procurandae*) absque praevia confessione celebraverit, quam primum confiteatur »². Haec autem obligatio confitendi *quam primum* continet verum praeceptum, non autem consilium tantum, et contraria sententia damnata fuit ab Alexandro VII.³

341. Parato igitur commendatoque per poenitentiam animo, ad Sacrum faciendum singuli sacerdotes accedant; quae legenda sunt iuxta rubricas clara voce exprimantur, omnis linguae festinatior prorsus vitetur; quidquid vel agendum, vel ore profendum est, cum seria mentis consideratione, et quadam totius corporis

¹ S. Ambros. de Vid. cap. 10. n. 65.

² Conc. Trid. sess. 13. cap. 7 de Euch.

³ Prop. 38 damn. die 18 Martii 1666.

ad gravitatem et dignitatem compositione, iungatur: ad minus tertiae partis horae spatium in tam augusto mysterio celebrando impendatur: et generatim dimidiam horae partem nullus pro viribus excedat, si celebret coram populo. Qui minus quam tertiam horae partem impendant, opportune moneantur, corrigantur¹.

342. Ut sacerdotes hostiam sanctam ac tremendum sacrificium immolari, facilius praeparent animam suam, in omnibus sacristiis vel alibi, locus idoneus, sacra aliqua imagine et consuetarum precum tabella instructus, habeatur, ubi sacerdos, alienis curis sepositis, secum reputet peragendi mysterii dignitatem, sacrisque peractis, gratias agat Deo suo². Et quoniam, quod maxime dolendum est, non desunt sacerdotes qui non exiguam temporis partem mane conterunt in foro, vel inanibus colloquiis, vel etiam negotiis ipsorum dignitati parum accommodatis, donec celebrandi tempus accesserit: tum ad sacrarium properant, et sacris vestibus induti, vix limen altaris contigerunt, fere intra momentum, Missa iam absoluta, sacrarium repetunt, depositisque sacris ornamentis, ad forum publicasque officinas revertuntur³; volumus, ut presbyteri certo, notorie et notabiliter negligentes in praeparatione ad Missam, et praesertim in gratiarum actione post Missam, per respectivos Ordinarios serio moneantur.

343. Omnes sacerdotes Missam iuxta ritum, modum ac normam, quae per Missale Romanum traduntur, decantent ac legant⁴. Igitur omnes Ordinarii, dum sollicito curant ut sacris Ecclesiae ritibus debita ab omnibus

¹ Cfr. Bened. XIV. Inst. 34. n. 32.

² Conc. Prov. Neapol. an. 1699, tit. 2. cap. 2.

³ Bened. XIV. Inst. 34. n. 28.

⁴ S. Pius V. Const. *Quo primum*, Missalibus praeposita.

hora tribuatur, caveant ne sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent; neve ritus alios aut alias caeremonias et preces in Missarum celebratione adhibeant, praeter eas quae ab Ecclesia probatae fuerint¹; et praescriptiones Sacrae Rituum Congregationis servent.

344. Locus celebrandi Missam est Ecclesia consecrata vel saltem benedicta, necnon Oratorium publicum vel semipublicum, legitime erectum. In oratorii autem mere privatis celebrare non licet, nisi habeatur indultum apostolicum. In magno populi concursu, cum expressa, et in casu urgentis necessitatis, cum praesumpta Episcopi licentia, celebrare licet ante fores Ecclesiae, modo absit omne periculum irreverentiae.

345. Altare, sive fixum, sive portatile, quod pro Missae sacrificio inservit, necessariis sacris reliquiis Sanctorum ditatum sit et immune ab omni execratione. Eius planities operiatur tribus mappis lineis, mundis et benedictis, quarum superior eius longitudinis sit, ut ex utroque latere quasi ad terram pertingat². Idcirco Ordinarii curent ut tollantur abusus, si qui sint, circa numerum mapparum, et adhibeatur unicum tantum corporale. In medio autem altaris, inter candelabra, Crux collocetur cum imagine Crucifixi, quae quidem talis sit, ut facile videri possit a populo, adeoque alta, ut candelabris supereminet³.

346. Singula sacra paramenta sint unius tantum coloris; quod si alii colores, per modum ornamenti, ut flores, etc. admisceantur, unus praedominetur, et ut talis declaretur et adhibeatur. Igitur reprobanda sunt illa paramenta, in quibus omnes aut saltem diversi

¹ Conc. Trid. sess. 22. Decr. de observ. et evit. in celebr. Missae.

² S. R. C. 9 Ian. 1899, ad 1 (n. 4029).

³ S. R. C. passim.

colores ita commiscantur, ut nullus praedominans dignosci possit. Tamen paramentum ex aurea textura confectum, pro albo, rubro viridique colore adhiberi potest, non tamen pro violaceo et nigro¹.

347. Hostiae consecrandae sint recentes, ita ut, iuxta S. Carolum Borromaeum, nunquam plus quam viginti dies a sua confectione habeant². Vinum consecrandum debet esse de vite, fermentatum, non mustum, limpidum, non corruptum nec acidum. Ne autem sacrificium nullitati exponatur, singulorum Episcoporum erit opportunas normas et instructiones propriis sacerdotibus transmittere, ut facilius evadat et omnino tuta procuratio legitimae materiae consecrandae, praesertim in regionibus, ubi desideratur cultura tritici et vineae, et hac de causa frequentiores esse solent deceptiones atque adulterationes, tum circa farinam triticeam, tum circa qualitatem vini.

348. Quoniam, ex decreto Innocentii III, *excepto die Nativitatis Dominicae, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in die unam Missam solummodo celebrare*³; sciant omnes sacerdotes, ipsis, in die tantum Nativitatis Domini, et in omnibus et singulis ditionibus Americae Latinae, nulla excepta, in die commemorationis Omnium Fidelium Defunctorum, licere tres Missas celebrare; in aliis vero diebus, unicam. Facultas autem bis in die celebrandi, pro solis casibus necessitatis concedi solet. Porro huiusmodi necessitas non facile praesumenda est; et adesse censetur sive pro sacerdote, « qui duas parochias obtinet, vel duos populos adeo seiunctos, ut alter ipsorum paracho celebranti per dies festos

¹ S. R. C. 28 April. 1866 (n. 3145); 5 Dec. 1868 (n. 3191 ad 4).

² Cfr. Mach, Tes. del Sac. n. 445.

³ Cap. *Consulisti*, de celebr. Miss.

adesse nullo modo possit, ob locorum maximam distantiam », sive « quando una tantum sit ecclesia in qua Missa celebratur, et ad quam insimul universus populus convenire non potest »¹. Pro casibus et necessitatibus in iure non expressis, standum est tenori facultatum a Sancta Sede Episcopis Americanis concedi solitarum, quibus nullus sacerdos uti potest, nisi ex legitima subdelegatione et « dependenter ab Ordinario, ad quem pertinet, tum de vera necessitate, tum de possibilitate canonica remedia applicandi, ferre sententiam »².

349. Missae iteratio illicita est diebus festis suppressis, in quibus populus Missam audire non tenetur. Pariter interdicta est in eorum commodum, qui velint praecepto audiendi Missam satisfacere in suis privatis oratoriis, etiamsi agatur de domibus magnatorum. Et consuetudines contrariae non constituunt titulum sufficientem, ut idem sacerdos offerre bis possit uno eodemque die Sanctum Sacrificium. Nec valet ratio paupertatis sacerdotum; *abusus* enim esset *intolerabilis*, ait Benedictus XIV, facultas alicui sacerdoti facta iterandi Missam *eum in finem, ut duplici elemosyna decentius se sustentaret*. Denique interdicta est sacerdoti Missae iteratio, quoties alius haberi possit sacerdos, qui populi necessitati valeat satisfacere, ceu expresse docet idem Benedictus XIV, in Constitutione *Declarasti Nobis*³.

350. In casu unius parochi cum duabus parochiis, pro certo habendum est *parochum nedum posse, sed plane teneri bis eodem die celebrare*. Quod si, ob praesentiam alterius sacerdotis habilis, binandi facultate

¹ Bened. XIV. Const. *Declarasti Nobis*, 16 Martii 1746; Leo XIII. Litt. Ap. *Trans Oceanum*, 18 April. 1897.

² Cfr. Instr. S. C. de Prop. Fide 24 Maii 1870. V. Appen. n. XXXIV.

³ Ibid.

aliquibus in casibus uti non possit, tenetur ipse parochus stipendium alteri sacerdoti suppeditare; posita autem eius impotentia, tenetur populus; denique, si neque populus ob paupertatem ad id compelli posset, Ordinarius supplere teneretur¹.

351. Ordinarii sedulo curent, ut, in usu indultorum circa binationem Missae, omnino serventur normae a S. C. de Propaganda Fide praescriptae, in Instructione de Missa bis in die celebranda, edita die 24 Maii 1870, quae, una cum Instructione S. Rituum Congregationis diei 11 Martii 1858, et supplemento addito ab eadem S. C. de Propag. Fide circa modum purificandi calicem qui pro prima Missa inservierit, in Appendice inseritur².

352. Licet cuilibet sacerdoti Missam celebrare, ortam iam die³, atque etiam in aurora, dummodo non ante mediam horam ante lucem⁴. Quoad regiones carentes aurora, idem intelligitur moraliter de tempore, quod aequivalet et correspondet aurorae, hoc est de exordio diei civilis, moralis et usualis, in quo homines diluculo surgere solent ad opera, iuxta receptas et approbatas consuetudines⁵.

353. Nemini liceat, etiamsi agatur de praelatis, Episcopo inferioribus, in Missa duos ministros seu inservientes habere, vel quatuor candelas accensas adhibere, sed unum tantum ministrum et duos cereos⁶. Quod de Missis strictae privatis intelligendum est: sed quoad Missas parochiales vel similes, diebus solemnioribus, et quoad Missas quae celebrantur loco sollemnis atque

¹ Cfr. Instr. S. C. de Prop. Fide 24 Maii 1870. V. Appen. n. XXXIV.

² Ibid.

³ S. R. C. 10 Ian. 1597 (n. 62).

⁴ S. C. C. Ian. 1608, ap. Adone, Syn. Can. III. 1014.

⁵ S. R. C. 18 Sept. et 2 Nov. 1634 (n. 614).

⁶ S. R. C. 7 Sept. 1850 (n. 2984).

cantatae, occasione realis atque usitatae celebritatis et solemnitatis, tolerari potest usus duorum ministrorum et accendendi plusquam duos cereos¹. In Missis privatis permitti nequit, ut minister aperiat Missale ad designandam Missam². Mulieres servire ad altare non audeant, sed ab illius ministerio repellantur omnino³. Urgente autem necessitate, potest sacerdos, omnibus sibi prius commode dispositis, quae ad Sacrificium occurrere possunt, ne mulier inserviat altari, eius ministerio uti tantum pro responsis⁴: proinde tolerari non potest, ut ipsa ad altare accedat; sed a loco separato extra presbyterium respondeat.

354. Secluso speciali apostolico indulto, in Missa, quae celebratur cum cantu, sed sine adstantia sacrorum ministrorum, non licet thurificationes peragere. Si autem, dum Missa sine sacris ministris cantatur, SS. Sacramentum super altare est expositum, incensationes in Missa pariter omittendae sunt, et SS. Sacramentum incensatur tantum postquam in throno fuit collocatum, et antequam deponatur⁵.

355. Omnes et singuli, qui actu curam animarum exercent, etiam amovibiles ad nutum, sive saeculares sint sive regulares, tenentur Missam parochialem applicare pro populo ipsorum curae commisso: quae obligatio declinari non potest vi contrariae consuetudinis⁶. Porro haec applicatio fieri debet, tum omnibus diebus Dominicis, aliisque diebus festis de praecepto, tum diebus festis ex indulto Sanctae Sedis abrogatis; idque

¹ S. R. C. 12 Sept. 1857, ad 7, 8, 9 (n. 3059).

² S. R. C. 7 Sept. 1816, ad 5 (n. 2572).

³ Bened. XIV. Const. *Etsi pastoralis*, 26 Maii 1742.

⁴ S. R. C. 27 Aug. 1836, ad 8 (n. 2745); 18 Martii 1899, ad 6 (n. 4015).

⁵ S. R. C. 18 Martii 1874, ad 1 (n. 3328).

⁶ Bened. XIV. Const. *Cum semper ablatus*, 19 Aug. 1744.

sive parochi habeant congruam, sive non; nec possunt iisdem diebus aliam eleemosynam recipere¹; et quidem, excepto casu verae necessitatis et concurrente causa canonica, parochi ipsi, etiam privatim celebrantes, Missam pro populo applicare debent, non autem per alium sacerdotem².

356. Si vero, praeter suam parochiam, aliquis parochus aliam obtinuerit, debet, in unaquaque ecclesia, sive per se sive per alium, applicare pro populo; exceptis tantum parochiis unitis unione plenaria et extinctiva. Parochus enim tenetur, sive per se, sive per alium, ad tot Missas pro populo celebrandas, quot parochias regit. Parochus, duas habens parochias, qui, ob rationabilem causam, non potuit die Dominico vel festo secundam Missam celebrare, tenetur infra hebdomadam applicare Missam pro sua secunda parochia. Idemque dicendum de diebus festis suppressis, in quibus binare non licet³.

357. Missa pro populo, excepto casu necessitatis, non solum ab ipso parochi, sed etiam in propria Ecclesia, et non in alia, celebrari debet. Parochus, die festo a sua parochia legitime absens, satisfacit applicando Missam pro populo suo, in loco ubi degit. Parochus vero, utcumque legitime impeditus ne Missam celebret, tenetur eam die festo per alium celebrare et applicare facere pro populo, in Ecclesia parochiali: quod si ita factum non fuerit, quam primum poterit, Missam pro populo applicare debebit⁴.

¹ Pius IX. Encycl. *Amantissimi*, 3 Maii 1858 (V. Appen. n. XX);

S. R. C. 14 Iunii 1845, ad 2 (n. 2892).

² S. C. C. 25 Sept. 1847, ap. Lucidi, de Vis. SS. Lim. cap. 3,

n. 371, 373.

³ S. C. C. 3 Febr. 1884 (Coll. P. F. n. 214).

⁴ S. C. C. 14 Dec. 1872 (Coll. P. F. n. 207).

358. Ex solemnī declaratione SS. D. N. Leonis XIII constat: « Omnes et singulos Episcopos, quacumque dignitate, etiam Cardinalitia, auctos, item Abbates iurisdictionem quasi episcopalem in Clerum et populum cum territorio separato habentes, in Dominicis aliisque festis diebus, qui ex praecepto adhuc servantur, et qui ex dierum de praecepto festorum numero sublatis sunt, omni exiguitatis redituum excusatione aut alia quavis exceptione remota, ad Missam pro populo sibi commisso celebrandam et applicandam teneri... Huic officio satis facturos per celebrationem et applicationem unius Missae pro universo populo sibi commisso, etiamsi duas vel plures dioeceses et Abbatias aequae principaliter unitas regant »¹.

359. Parochos praesertim aliosque divini Verbi praecones, et eos, quibus demandatum est munus erudiendi christianum populum, monemus et hortamur, ut fidelibus populis tam sancti tamque admirabilis Sacrificii necessitatem, praestantiam, magnitudinem, finem, fructus, studiosissime et accuratissime exponant, explicant, ac simul fideles ipsos verbo et exemplo excitent, inflament, quo eidem Sacrificio, ea, qua par est, fide, religione ac pietate, frequentissime intersint, ut divinam misericordiam, et omne, quo indigent, beneficiorum genus sibi comparare queant².

360. Quoniam Concilium Tridentinum³ praescripsit, ut nullus clericus peregrinus, sine commendatitii sui Ordinarii litteris, ab ullo Episcopo ad Divina celebranda et Sacramenta ministranda admittatur; praecipimus universis, ad quos spectat, ut documenta, quae a Sa-

¹ Leo XIII. Const. *In suprema*, 10 Jun. 1882.

² Pius IX. Encycl. *Amanitissimi*, 3 Maii 1858.

³ Conc. Trid. sess. 23. cap. 16 de ref.

cerdotibus exteris proferentur, diligenter expendant; seduloque invigilent, ne quis ignotus et advena Sacrum facere audeat, qui necessarias litteras, ac testimonia ab omni suspitione penitus aliena, antea non produxerit; ne forte, quod Deus avertat, aliquis sacerdotii Ordine minime insignitus, vel irregularis, aut suspensus, ad celebrandum Missae sacrificium accedat.

361. Fiducia, qua fideles retinent, celebrationem triginta Missarum, quae vulgo Gregorianae dicuntur, ut specialiter efficacem, ex beneplacito et acceptatione divinae misericordiae, ad animae a Purgatorii poenis liberationem, pia est et rationabilis; atque praxis easdem Missas celebrandi est in Ecclesia probata. Missae autem Gregorianae applicari nequeunt pro vivis¹.

CAPUT II.

De cultu Sanctissimi Sacramenti et Sacratissimi Cordis Iesu.

362. Quoniam, ex ineffabili benignitate Dei nostri, in augustissimo Eucharistiae sacramento, « hoc nobis cum Coelitibus commune est, ut utriusque Christum Deum et hominem praesentem habeamus; sed, quo uno gradu ab iis distamus, illi praesentes beata visione perfruuntur, nos praesentem, et tamen ab oculorum sensu remotum, sacrorum mysteriorum admirabili integumento se occultantem, firma et constanti fide veneramus »²; tantum Sacramentum totis viribus et privata ac publica adoratione prosequamur, eiusque saluberrimum cultum, quantum possumus, propagemus.

¹ S. C. Indulg. 11 Mart. 1884, 24 Aug. 1888. V. Appen. n. LI, LX.

² Cat. Rom. de Euch. n. 32.

363. Igitur omnes animarum pastores, omnesque Sacerdotes, in publicis concionibus, in catechetica institutione, in sacramenti Pœnitentiæ administratione, in privatis quoque colloquiis, fideles ardenti zelo hortentur, atque commoneant, ut, quam frequentissime possint, ad visitandum et adorandum amantissimum Dominum ac Salvatorem nostrum concurrant.

364. Sacerdotes autem operibus confirmare non cessent, quod de hoc augustissimo Sacramento faciendum prædicant. Ideoque videantur a fidelibus prope tabernaculum in adoratione humiliter consistentes, summa reverentia ad tabernaculum accedentes, devotissima veneratione genuflexiones peragentes, et decorem domus Dei indefessa sollicitudine promoventes.

365. Sodalitates SS. Sacramenti in omnibus parochiis instituantur vel instaurentur, et, opportunis regulis, ad hodiernam civitatum christianarum conditionem pro viribus accommodentur, ne in solo solemnî apparatu consistant, sed efficaciter adaptentur ad veram praxim vitæ christianæ. In præcipuis oppidis, curandum est, ut introducatur et vigeat usus perpetuæ adorationis, saltem diurnæ, SS. Sacramenti.

366. Sub anathematis censura, proscripta fuit a Concilio Tridentino impietas illorum, qui dicunt SS. Sacramentum cultu latriæ, etiam externo, non esse adorandum, atque ideo nec festiva peculiari celebritate venerandum, neque in processionibus, secundum laudabilem et universalem Ecclesiæ sanctæ ritum et consuetudinem, solemniter circumgestandum, vel non publice, ut adoretur, populo proponendum; aut non licere sacram Eucharistiam in sacratio reservari, vel illam ad infirmos honorifice deferri ¹.

¹ Conc. Trid. sess. 13. can. 6. 7. de Euch.

367. Privata SS. Sacramenti expositio, seu sacrae pyxidis intra tabernaculum, eius ostiolo tantum aperto, licite fieri potest, ex iusta et rationabili causa, absque necessitate Ordinarii veniam obtinendi ¹. Publica autem, seu sacrae Hostiæ in ostensorio insertæ, et in throno solemnî ritu exhibitæ, fieri non potest, etiamsi agatur de ecclesiis Regularium, absque Episcopi licentia, gratis concedenda. Singulorum igitur Episcoporum erit id hæc in re statuere, quod magis in Domino expedire iudicaverint ², ac providere de opportunis remediis contra abusus alicubi existentes.

368. Oratio Quadraginta Horarum, in omnibus saltem ecclesiis parochialibus et regularibus, de licentia Ordinarii, statutis diebus, summa devotione et cultus splendore peragatur. Optimus etiam, ut tam salutare exercitium, in omnibus aliis ecclesiis, in quibus legitimo iure asservatur SS. Sacramentum, prævia Episcopi venia, pro viribus perficiatur. Ubi autem, ob speciales locorum et ecclesiarum circumstantias, solemnî hæc Oratio fieri non possit, curent Episcopi, ut saltem per aliquas horas continuas, statutis diebus, solemniori cultu exponatur SS. Sacramentum. Cavendum tamen omnino est ne Eucharistiæ expositio fiat in Missis solemnibus defunctorum.

369. Processiones Sanctissimi Sacramenti, in festo SS. Corporis Christi, seu rite statuto tempore, servatisque adamussim apostolicis præscriptionibus, per vias et loca publica decenter ornata, maiori qua fieri poterit solemnitate, peragantur, prudenter remotis omnibus usibus sinceræ populorum pietati et tantæ solemnitatis religiosæ gravitati contrariis. In iis autem locis,

¹ Bened. XIV. Ep. ad Card. Urb. Vic., 27 Iulii 1755.

² Ibid.

ubi extra tempus statutum, ob defectum parochi, permittuntur processiones ad similitudinem processionis Corporis Christi, Episcopi sedulo curent, ut abusus coercantur et praesertim ut tempus statutum nemini praetergredi liceat.

370. SS. Sacramentum asservandum est in omnibus ecclesiis parochialibus et quasi-parochialibus, etiam ruralibus, et in ecclesiis Regularium, tam virorum quam monialium: in aliis autem ecclesiis, sacellis et oratoriis, non licet, absque speciali indulto Sedis Apostolicae¹. In uno tantum ecclesiae altari servari debet: neque ferri potest consuetudo ipsum asservandi in duobus altaribus, et nonnunquam, occasione novendialis aut alicuius festivitatis, transferendi etiam ad aliud altare, diversum ab illo in quo ordinarie asservatur². In locis, ubi, ex deploranda fidelium negligentia, circa frequentiam S. Communionis Eucharisticae, vel alia de causa, paucae tantum hostiae necessariae sunt, quinque saltem Particulae consecratae assidue serventur in tabernaculo, quae, octavo quoque die, vel, si loci humiditas id requirat, etiam saepius renoventur³.

371. Tabernaculum, in quo SS. Sacramentum asservatur, debet esse quam nitidum, affabre elaboratum, ornatum, et conopeo ad instar tentorii decenter operatum, non obstante contraria consuetudine; insuper benedictum⁴ « benedictione tabernaculi », ut in Rituali, bene tutoque clausum, atque ita quoque aptatum, ut inde SS. Sacramentum commode depromi possit.

372. Tabernaculum vacuum sit a Reliquiis, vasculo

¹ S. R. C. 14 Iunii 1646 (n. 895).

² S. R. C. 14 Martii 1861, ad 13 (n. 3104).

³ S. R. C. 12 Sept. 1884, ad 2 (n. 3621).

⁴ S. R. C. 20 Iun. 1899, ad 4 (n. 4035).

Olei infirmorum, atque alio quocumque vase¹. Igitur nihil omnino in tabernaculo, praeter vasa SS. Eucharistiam actu continentia, vel nondum purificata, servari potest. Ante illius ostiolum retineri nequit vas florum vel quid simile, quod praedictum occupet ostiolum, potest tamen in humiliori loco²; imo nec reliquiae illius Sancti, cuius festum celebratur, non obstante contraria consuetudine³; neque superimponi imagines aut reliquiae Sanctorum, nec quidem SS. Crucis, ita ut idem tabernaculum pro basi inserviat⁴. Ante SS. Sacramentum, lampades plures, vel saltem una, diu noctuque, perpetuo collescant, et quidem non e longinquo vel in choro, sed intra; et ante altare SS. Sacramenti⁵. Generatim, utendum est oleo olivarum: ubi vero haberi nequeat, remittendum prudentiae Episcopi, ut lampades nutriantur ex aliis oleis, quantum fieri possit, vegetalibus⁶. Luce electrica uti non licet ad cultum, sed tantum ad depellendas tenebras Ecclesiasque illuminandas, cauto tamen, ne modus speciem prae se ferat theatralem⁷.

373. Non decet sacram Hostiam, in ostensorio exponendam, inter vitreas laminas includere, quarum superficies illam immediate tangat⁸. Neque licet lumen aliquod eo artificio collocare, e parte postica Osten-

¹ Acta Eccles. Mediolan. I. pag. 110.

² S. R. C. 22 Ian. 1701, ad 10 (n. 2067).

³ S. R. C. 6 Sept. 1845 (n. 2906).

⁴ S. R. C. 31 Martii 1821, ad 6 (n. 2613); 12 Martii 1836, ad 1 (n. 2740).

⁵ S. R. C. 22 Aug. 1699 (n. 2033).

⁶ S. R. C. 9 Iulii 1864 (n. 3121).

⁷ S. R. C. 4 Iunii 1895 (3859).

⁸ S. R. C. 4 Febr. 1871, ad 4 (n. 3234); 4 Sept. 1880, ad 6 (n. 3524); 14 Ian. 1898 (n. 3974).

sorii, ut directe illuceat in ipsam Sacratissimam Hostiam, quae exinde lucida appareat ¹.

374. Hortamur omnes sacerdotes, ut frequenter legant, in probatis auctoribus, quae respiciunt cultum SS. Sacramenti, et praesertim decreta Sanctae Sedis, in quibus abusus non pauci hinc inde introducti proscribuntur.

375. Studeant quoque omnes christiani, iuxta votum SS. D. N. Leonis PP. XIII, amantissimum Cor Iesu, quantum possunt, redamare; studeant idem, in tanta temporum iniquitate, non modo neglectu, sed iniuriis etiam et nequioribus quotidie ausibus lacescitum, supplicii atque humilii obsecratione lenire; studeant scelera pietate, maledicta piis laudibus, contemptum amore rependere ².

376. Volumus igitur, ut festum Sacratissimi Cordis Iesu, quam solemniter in singulis ecclesiis, praesertim parochialibus, recolatur: et peroptamus, ut in omnibus ecclesiis parochialibus et aliis, in quibus commode fieri possit, singulis feriis sextis, quae primae unoquoque mense occurrunt, peculiare pietatis exercitationes in honorem Divini Cordis, de licentia Ordinarii, saltem mane peragantur; item, huiusmodi piis exercitationibus addere licitum erit Missam votivam Sacri Cordis Iesu, dummodo in illam diem non incidat festum aliquod Domini, aut duplex primae classis, vel feria, vigilia, octava ex privilegiatis, vel commemoratio Omnium Fidelium Defunctorum ³. Sciant praeterea omnes fideles, in iis

¹ S. R. C. 3 Apr. 1821, ad 5 (n. 2613).

² Leo XIII. Litt. *Benigno*, 28 Iunii 1889. Cfr. Litt. S. R. C. *De cultu SS. Cordis Iesu amplificando*, edit. die 21 Iulii 1899. V. Appen. n. CXXII.

³ S. R. C. 19 Febr. 1892, ad 3 (n. 3769); 20 Maii 1892 (n. 3773); 30 Aug. 1892, ad 1 (n. 3792); 10 Maii 1895, ad 2 (n. 3855).

ecclesiis vel oratoriis, ubi, die festo sive proprio sive translato ipsius Sacri Cordis Iesu, coram SS. Eucharistia, divina officia persolventur, Clerum et populum, qui hisce officiis intererit, easdem lucrari posse indulgentias, quas fidelibus, per octiduum Corporis Christi, divinis officiis adsistentibus, Summi Pontifices largiti sunt ¹. Hortamur etiam omnes parochos et ecclesiarum rectores, ut totis viribus pium mensis SS. Cordis Iesu exercitium promovere curent.

377. Imagines SS. Cordis Iesu, publicae venerationi exponendae, personam Christi Domini, cum Corde exterius patente, non autem solum Cor repraesentare debent. Imagines autem solum Cor Iesu exhibentes, privatae devotioni permittuntur, dummodo in altaribus publicae venerationi colendae non exponantur ².

378. In saluberrimo cultu SS. Cordis Iesu, sedulo vitetur, sive in invocationibus sive in emblematis, quid novitatem sapit, vel insolitum videtur: et hac in re Ordinarii vigilantissimi sint et prudenti severitate procedant. Sciant quoque fideles, cultum erga SS. Cor Iesu in Eucharistia, non esse perfectiorem cultu erga ipsam Eucharistiam, neque alium a cultu erga SS. Cor Iesu ³.

379. Hortamur concionatores et sacerdotes omnes, parochos praesertim, ut totis viribus commendare curent devotionem erga SS. Cor Iesu, fideles omnes in Domino excitantes, ut nomen dent piis sodalitatibus eiusdem SS. Cordis, vel piaecantium foederationi, quae *Apostolatus orationis* dicitur.

¹ Leo XIII. Litt. *Benigno*, 28 Iunii 1889.

² S. Off. 26 Aug. 1891 (Coll. P. F. n. 1976).

³ S. Off. 3 Iun. 1891 (Mon. Eccl. VII. p. 1. pag. 101. Cfr. *Raccolta*, n. 121).

CAPUT III.

De cultu Beatae Mariae Virginis.

380. Quaerentes gratiam, per Mariam quaeramus. Igitur hortamur omnes fideles, ut, Immaculatam Virginem Mariam, peramantissimam Matrem nostram, « in primo instanti suae Conceptionis, singulari Omnipotentis Dei gratia et privilegio, intuitu meritorum Christi Iesu Salvatoris humani generis, ab omni originalis culpae labe praeservatam immunem »¹, firma fide et laetanti corde confitentes, Ipsius Immaculae Conceptionis festum quam solemnissime recolant, et probatas erga tantum mysterium pietatis exercitationes peragant.

381. Sacrorum ministri, in catechesibus, in concionibus et quavis alia opportunitate, pietatem et devotionem erga sanctissimam Dei Matrem omni studio et industria foveant; eius dotes ac privilegia, misericordiam et supplicem potentiam pro viribus extollere curent; eius festa, triduanas, novendiales et mensis mariani supplicationes, ardentissimo zelo promoveant; mariana sodalitia in universa Ecclesia vigentia instaurent, confirmant vel erigant, servatis de iure servandis.

382. Inter omnia pietatis exercitia erga SS. Deiparam, commendetur praecipue pius ac frequens accessus ad Sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae, in omnibus solemnitatibus marianis. Ex iisdem probatis pietatis exercitiis, promoveantur imprimis quotidiana recitatio Sanctissimi Rosarii, non privata tantum, sed quae iuxta avitam populi latino-americani pietatem, in singulis familiis communiter peragitur, nec non usus

¹ Pius IX. Bulla dogm. *Ineffabilis*, 8 Dec. 1854.

scapularis Beatae Mariae Virginis de Carmelo, atque aliorum ab Apostolica Sede approbatorum.

383. Cum autem, ex instauratione antiquissimae et saluberrimae praxis recitationis privatae et domesticae nec non publicae Sanctissimi Rosarii Mariani, innumerablem prope beneficia, tum singulis fidelibus, tum particularibus familiis, tum toti civitati, teste plurimorum saeculorum experientia, promanare constet, iterum atque iterum omnes et singulos fideles hortamur, ut quotidie tertiam saltem Rosarii partem recitare curent. Omnes vero animarum pastores, omnes patresfamilias et domini, per assiduum et indefessam propagationem huiusmodi devotionis, Illam elucidare satagant, quae, potentissimis precibus suis, ad vitam aeternam aditum tutissimum praeparat iis, qui, verbo et exemplo, illius cultum et fiducialem populorum affectum promovere solent. Mense autem Octobri, haec publica Rosarii recitatio solemniter fiat, iuxta iteratas exhortationes et praescriptiones SS. D. N. Leonis XIII, in devotissimis et sapientissimis Litteris Encyclicis de Rosario Mariano.

CAPUT IV.

De cultu Sanctorum et de Indulgentiis.

384. Quoniam *fili sanctorum sumus, et vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui fidem suam nunquam mutant ab eo* (Tob. II. 18); ut, multiplicatis intercessoribus, facilius gratiam nobis largiatur Deus et veniam ac aeterna praemia, omniaque nobis necessaria, Sanctos cum Christo regnantes humiliter ac fidenter invocare assuescant omnes fideles; eorum virtutes recolare et pro viribus imitari studeant; et religiosa

laetitia eorum praesertim solemnia celebrare curent, quorum nomine et tutela unusquisque gloriatur, et quos patronos ac speciales protectores designatos habent tum singulae parochiae, tum propria dioecesis, provincia vel natio.

385. Beatissimi Iosephi, Sponsi B. Mariae Virginis, cultum summa pietate promovere studeant animarum rectores et verbi Dei dispensatores. « Habent enim in Iosepho patresfamilias vigilantiae providentiaeque paternae praestantissimam formam: habent coniuges amoris, unanimittatis, fidei coniugalis perfectum specimen: habent virgines integritatis virginalis exemplar eundem ac tutorem. Nobili genere nati, proposita sibi Iosephi imagine, discant retinere, etiam in afflictis fortuna, dignitatem: locupletes intelligant, quae maxime appetere totisque viribus colligere bona necesse sit. Sed proletarii, opifices, quotquot sunt inferiore fortuna, debent suo quodam proprio iure ad Iosephum confugere »¹.

386. Igitur, praeter quotidiana devotionis exercitia in honore S. Iosephi, quae summopere commendamus, volumus, ut, quantum fieri poterit, in praecipuis saltem ecclesiis, earum rectores mensem Martium honori sancti Patriarchae, peculiari pietatis exercitatione, consecrare curent: quod sane pietatis opus *salutare maximeque laudabile* merito vocatur a SS. D. N. Leone XIII. Ubi vero id institui non facile queat, optandum saltem ut, ante diem eius festum, in templo cuiusque oppidi princeps, supplicatio in triduum fiat. Mense autem Octobri, in recitatione Rosarii, oratio ad S. Iosephum, quae incipit: *Ad te, beate Ioseph*, adiungatur².

387. Ut nos et populos nostros defendat in praedio,

¹ Leo XIII. Encycl. *Quamquam pluries*, 15 Aug. 1889.

² Ibid.

sitque contra nequitiam et insidias diaboli praesidium, S. Michaëlem Archangelum singulari pietate recolamus; eumque assidue invocemus, ut Satanam aliosque spiritus malignos, qui ad perditionem animarum pervagantur in mundo, divina virtute, in infernum detradat, et machinationes mancipiorum Satanae dissolvat.

388. Cavendum est omnino, ne Sanctorum solemnium comessionibus, choreis, ebrietatibus et irreligiosis vel inhonestis aut immoderatis spectaculis profanentur: ideo parochi, ante dies festos praecipuos, fideles commoneant, ut, per veram pietatem, Sacramentorum frequentiam et religiosam assistentiam divinis officiis, protectionem Sanctorum mereantur.

389. Cum potestas conferendi indulgentias a Christo Ecclesiae concessa sit, atque huiusmodi potestate divinitus sibi tradita, antiquissimis etiam temporibus, illa usa fuerit, et anathemate damnati fuerint a Concilio Tridentino¹, qui indulgentias aut inutiles esse asserunt, vel eas concedendi in Ecclesia potestatem esse negant; hortamur omnes fideles, ut sacras indulgentias maxime facere et totis viribus lucrari contendant, tam pro se, quam pro defunctis, servatis conditionibus praescriptis.

390. In concedendis Indulgentiis suis dioecesanis, moderationem, iuxta veterem et probatam in Ecclesia consuetudinem, adhibere curent Episcopi, ne, nimia facilitate, ecclesiastica disciplina enervetur².

391. Ordinarii, non modo sollicitè invigilent ut indulgentiae falsae et apocryphae, quantum fieri potest, minime circumferantur, easque e fidelium manibus moveant, verum etiam satagant ut decreta a S. C. Indulgentiarum et SS. Reliquiarum edita, praesertim su-

¹ Sess. 25. decr. de indulgent.

² Conc. Trid. ibid.

per earundem Indulgentiarum publicatione et impressione, accurate observentur ¹.

392. Quando Summus Pontifex Indulgentiam quamlibet concedit Urbi et Orbi, ut fideles eam in variis dioecesibus lucrari possint, non requiritur, ut ab Ordinariis locorum promulgetur. Possunt tamen Episcopi indulgentias in suis dioecesibus promulgare, modo certi sint de earundem genuinitate, ut si eas reperiant relatas apud auctores fide dignos ².

393. Non potest Episcopus eidem actui pietatis, vel eidem pio Sodalitio, cui a Romano Pontifice iam indulgentiae, sive plenariae, sive partiales, concessae sunt, alias indulgentias adiungere; neque potest crucibus, coronis, sacris imaginibus a Papa, vel a sacerdote legitima facultate munito, benedictis, novas adnectere indulgentias. Neque potest eidem rei vel eidem actui pietatis, cui iam Antecessor indulgentias annexuit, novas indulgentias applicare. Insuper, nequit Episcopus fidelibus Dioecesis non suae indulgentias concedere, etiamsi Ordinarius loci consentiat: ideoque invalida est hac in re *cumulatio* indulgentiarum pro uno eodemque actu a plurimis Episcopis concessarum. Item nequit Episcopus, ad augendas indulgentias, eundem actum pietatis in partes dividere ³.

394. Omnes quaestum facientes ex indulgentiis aliisque gratis spiritualibus, excommunicationis censura plectuntur ⁴ latae sententiae, Romano Pontifici simpli-

¹ S. C. Indulg. 14 April. 1856 (Decr. Auth. n. 370, 371, 372, 373, 376).

² S. C. Indulg. 1 Jul. 1839, 31 Aug. 1844 (Decr. Auth. n. 273, et Moccheggiani, Coll. Indulg. n. 95).

³ S. C. Indulg. 12 Ian. 1878 (Decr. Auth. n. 433); 26 Maii 1898 (Mon. Eccl. X. p. 2. pag. 106).

⁴ S. Pius V. Const. *Quam plenam*, 2 Ian. 1569.

citer reservatae ¹. Et omnes meminerint indulgentias crucibus, coronis etc. adnexas amitti, si aliquid, quocumque titulo, sive pretii, sive permutationis, sive muneris, sive elemosynae, requiratur vel accipiatur ².

395. Per profanationem Ecclesiae, non amittuntur indulgentiae iam antea eidem concessae: imo non cessant, si, eadem Ecclesia diruta, nova, dummodo in eodem loco et sub eodem titulo, aedificetur ³.

396. Sacerdos, qui Missam celebrat ex. gr. pro defuncto, eidemque applicat Indulgentiam plenariam Altaris privilegiati, potest eodem die, vi S. Communionis in Missae sacrificio peractae, lucrari aliam indulgentiam plenariam, vel sibi vel defunctis applicabilem, ad quam lucranda praescribitur S. Communio ⁴. Quoad infirmos et surdos mutos, standum est decretis S. C. Indulgentiarum 18 Sept. 1862 et 15 Martii 1852 ⁵.

397. Nisi habeatur speciale indultum Sanctae Sedis, ecclesia, iam Ordinis Minorum, postea, ob publicas perturbationes, devoluta Ordinario, et in qua Sacra faciunt Sacerdotes saeculares, indulgentiis generaliter vel specialiter omnibus fidelibus ecclesias Ordinis Minorum visitantibus concessis, ideoque Indulgentia Portiunculae, non amplius gaudet, etiamsi Regulares suis iuribus nullo modo renuntiaverint ⁶. Quod et de aliis ecclesiis Regularium civiliter suppressorum intelligendum est.

398. Moneantur fideles materiam scapularium esse texturam laneam proprie talem, vulgo *tejido*, non autem laneam texturam reticulatam, vulgo *de punto*, neque

¹ Pius IX. Const. *Apostolicae Sedis*.

² S. C. Indulg. 16 Jul. 1887; 9 Iulii 1896 (Moccheggiani, pag. 1076).

³ S. C. Indulg. 9 Aug. 1843; 18 Sept. 1862 (Decr. Auth. n. 323, 396).

⁴ S. C. Indulg. 10 Maii 1844 (Decr. Auth. n. 327).

⁵ V. Raccolta, pag. XIII, et Appen. n. XVIII.

⁶ S. C. Indulg. 10 Febr. 1818; 29 Maii 1841 (Decr. Auth. n. 243, 290).

merum opus laneum acu pictum, vulgo *bordado*: item scapularia non esse necessario immediate super corpus deferenda, sed super vestes retineri posse: ad lucrandas autem indulgentias, sacris scapularibus adnexas, necesse esse, ut una pars ab humeris, altera a pectore descendat ¹.

CAPUT V.

De sacris Imaginibus et Reliquiis.

399. Diligenter doceantur fideles per historias mysteriorum nostrae redemptionis, picturis, vel aliis similitudinibus expressas, erudiri, et confirmari populum in articulis fidei commemorandis et assidue recolendis; tum vero ex omnibus sacris imaginibus magnum fructum percipi, non solum quia admonetur populus beneficiorum et munerum, quae a Christo sibi collata sunt; sed etiam quia Dei per Sanctos miracula et salutaria exempla oculis fidelium subiiciuntur, ut pro iis Deo gratias agant, ad Sanctorumque imitationem, vitam moresque suos componant, atque excitentur ad adorandum ac diligendum Deum, et ad pietatem colendam ².

400. Si aliquando historias et narrationes sacrae Scripturae, cum id inductae plebi expediet, exprimi et figurari contigerit; doceatur populus, non propterea divinitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici, vel coloribus aut figuris exprimi possit. Omnis porro superstitio in Sanctorum invocatione, reliquiarum veneratione,

¹ S. C. Indulg. 12 Febr. 1840; 12 Martii 1855; 18 Aug. 1868 (Decr. Auth. n. 277, 279, 367, 423).

² Conc. Trid. sess. 25 de invoc. vener. et reliq. Sanctorum, et sacr. imag.

et imaginum sacro usu tollatur; omnis turpis quaestus eliminetur; omnis denique lascivia vitetur, ita ut procaci venustate imagines non pingantur, nec ornentur. Tanta, circa haec, diligentia et cura ab Episcopis adhibeatur, ut nihil inordinatum, aut praepostere et tumultuarie accommodatum, nihil profanum, nihilque inhonestum appareat; cum domum Dei deceat sanctitudo. Haec ut fidelius observentur, statuit sancta Tridentina Synodus, nemini licere ullo in loco, vel ecclesia, etiam quomodolibet exempta, ullam insolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, nisi ab episcopo approbata fuerit ¹.

401. Non exponantur in ecclesiis quibuslibet et quomodolibet qualificatis, nec eorum frontispiciis et atriis, imagines profanae, vel alias indecentiam et inhonestatem prae se ferentes ².

402. Votorum tabulae, donaria, imagines et eiusmodi alia, quae ad memoriam vel recuperatae valetudinis, vel periculi depulsi, vel beneficii divinitus mirabiliterque accepti, in ecclesiis ex antiquo more institutoque suspendi solent, nihil falso, indecore, turpiter superstitioneque prae se ferant; secus, omnino tollantur ³. Similiter tollantur tabellae votivae partem corporis minus honestam referentes.

403. Prohibendum est sacrosanctae Crucis effigiem, aliasque imagines ac Sanctorum historias, sacrorumque mysteriorum figuras et significationes, in ullo quovis humi strato, pavimento, aut loco sordido, etiam extra ecclesiam insculpi, pingi effingive ⁴.

¹ Conc. Trid. *ibid.*

² Urbani VIII Const. *Sacrosancta Tridentina*, 15 Mar. 1642.

³ Acta Eccles. Mediolan. I. pag. 479.

⁴ *Ibid.* pag. 94.

404. In sacris autem imaginibus, sicut Sancti, cuius imago exprimenda est, similitudo, quoad eius fieri potest, referenda est; ita cautum sit, ut ne alterius hominis viventis vel mortui effigies de industria repraesentetur ¹.

405. Cultus Cordis S. Iosephi iam a Gregorio XVI reprobatus fuit, et ideo prohibita numismata, quae una cum SS. Cordibus Iesu et Mariae, illud S. Iosephi exhibebant. Hinc parochi curent, ne talis cultus introducatur: et si forte introductus fuerit, removeatur ².

406. Imagines devotae, in aliqua ecclesia speciali fidelium venerationi expositae, non possunt in aliam ecclesiam transferri sine beneplacito Apostolico; et si absque tali beneplacito sit iam facta translatio, non sustinetur, nec est approbanda. Episcopus tamen potest, ex iusta causa decentioris cultus, pias imagines transferre, invitatis etiam patronis ³: id tamen prudentissime peragendum, et raro absque gravissimis incommodis fiet.

407. Quum in aliquibus altaribus, Deo, Beatae Mariae Virgini, aut alicui Sancto dicatis, apponi soleant, vel stabiliter vel occasione festorum imagines alterius Sancti; visitantes huiusmodi Altaria lucrari nequeunt indulgentias concessas visitantibus Altaria postremi huius Sancti, si altaria sint consecrata; si autem altaria de quibus agitur, seu quibus apponitur imago Sancti non proprii, consecrata non sunt, indulgentias lucrari possunt, dummodo talis appositio fiat de licentia Ordinarii.

408. Permitti non potest, ut, ante imagines, in medio altaris positas, apponantur lumina ex oleo, quae immineant mensae, et ardeant etiam tempore Missae.

¹ Acta Eccl. Mediolan. I. pag. 478.

² S. R. C. 14 Iunii 1873 (n. 3304). S. C. Indulg. 19 Febr. 1879. Bucceroni, Appen. Ferraris, tom. IX, pag. 535.

³ S. C. C. 31 Iul. 1706, ap. Ferraris, v. *Imagines*, n. 37.

409. Cultus sacrarum Reliquiarum, per quas multa beneficia a Deo hominibus praestantur, una est ex pastoralibus curis, quas Sancta Tridentina Synodus Episcoporum solertia commendavit ¹.

410. Novae Reliquiae recipiendae non sunt, nisi recognoscente et approbante Episcopo ². Litterae authenticae Reliquiarum subscribi non possunt a Vicariis Generalibus ³. De earum identitate, per probationes firmas et saltem morali evidetia certas, constare debet ⁴. Tamen si desint authenticae litterae, possessio ab immemorabili et non interrupta, et etiam publicus cultus, id est certitudo moralis, sufficiunt, ut, in veneratione alicuius Reliquiae, fideles non sint inquietandi ⁵. Episcopi vero est definire, an permittenda sit sanctorum Reliquiarum publica expositio, de quibus nullum authenticum documentum ostenditur ⁶. Qua in re, prae oculis habendum est decretum S. C. Indulgentiarum et SS. Reliquiarum diei 20 Ianuarii 1896 ⁷, videlicet: « Reliquias antiquas conservandas esse in ea veneratione in qua hactenus fuerunt, nisi, in casu particulari, certa adsint argumenta eas falsas vel supposititias esse ».

411. Reliquiae Sanctorum non asserventur in Monasteriis Monialium, sed in exteriori ecclesia ⁸. Neque asserventur in privatis aedibus, neque apud laicos homines, sed in ecclesia, loco conspicuo, bene septo atque undique ornato, collocentur et asserventur. Liceat tamen

¹ Bened. XIV. Const. *Soror Imelda*, 20 Maii 1755.

² Conc. Trid. sess. 25 de invoc. etc. Sanctorum.

³ S. C. Indulg. 23 Sept. 1780 (Decr. Auth. n. 240).

⁴ S. C. Indulg. 19 Maii 1841 (Decr. Auth. n. 289).

⁵ S. C. Indulg. 29 Febr. 1864 (Decr. Auth. n. 400).

⁶ S. R. C. 21 Iul. 1696, ad 4 (n. 1946).

⁷ Mon. Eccl. IX. p. 2. pag. 50.

⁸ S. C. EE. et RR. 7 Martii 1617, ap. Ferraris, v. *Cultus Sanctorum*, n. 82.

aliquando, quibus Episcopus rationabili et pia causa id concedendum censuerit, eas asservare in privato Oratorio ac decenti, eiusdem Episcopi iudicio ¹. Haec de insignibus Reliquiis dicta sint. Parva enim reliquaria cum particulis ex insignibus Reliquiis, ex communi Ecclesiae usu, devote retineri possunt etiam a personis privatis, dummodo Reliquiae authenticae sint, absit profanationis periculum et decenter serventur ².

412. Reliquia, quae, ob temporum vicissitudines, deposita fuit in altera ecclesia, restituenda est ecclesiae, quae eam possidebat ³.

413. Reliquia SS. Crucis retinenda est separatim a Reliquiis Sanctorum ⁴.

CAPUT VI.

De Festis de praecepto.

414. « *Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, et facies omnia opera tua. Septimo autem die, sabbatum Domini Dei tui est* » (Exod. xx. 8 seq.). Placuit autem Ecclesiae Dei, ut diei Sabbati cultus et celebritas in Dominicum diem transferrentur, quoniam, eo die, et Christus Dominus, a mortuis resurgens, ad vitam aeternam nobis aditum patefecit, et Spiritus Sanctus Apostolis datus est. Porro, cum hoc praeceptum de festorum sanctificatione eiusmodi sit, ut fructum utilitatemque admirabilem afferat, maxime interesse debet parochi, concionatoris et catechistae, summam in eo explicando diligentiam adhibere. Quan-

¹ Acta Ecl. Mediolan. I. pag. 92.

² Cfr. Bened. XIV. *De Beat. et Canon. SS.* l. 2. c. 13.

³ S. R. C. 11 Martii 1837 (n. 2760).

⁴ Cfr. S. R. C. 27 Maii 1826 (n. 2647).

tum vero fidelium referat hoc praeceptum colere, ex eo perspicitur, quod, illud diligenter colendo, ad reliqua legis iussa servanda facilius adducentur. Quum enim inter caetera, quae diebus festis praestare debent, necesse habeant, verbi Dei audiendi causa, ad ecclesiam convenire; quum edocti fuerint divinas iustificationes, illud etiam consequentur, ut ex toto corde custodiant legem Domini ¹.

415. Et quoniam in praecepto sanctificationis festorum, speciali ratione, continetur praeceptum religiosi cultus publici, monendi et hortandi sunt supremi civilis societatis moderatores et magistratus, ut, in iis maxime, quae ad hunc Dei cultum retinendum atque augendum pertinent, Ecclesiae praesides auctoritate sua iuvent, iubeantque populum sacerdotum praeceptis obtemperare ². Sciant praeterea omnes fideles sub utroque sanctificationis praecepto remanere dies Ecclesiae lege sanctos, etsi a potestate civili haud recognitos.

416. Praeter diem Dominicum, alios dies festos, ab Ecclesiae initio et consequentibus deinde temporibus, Apostoli et sancti patres nostri instituerunt, ut pie et sancte Dei beneficiorum memoriam coleremus. Inter eos autem celeberrimi habentur illi dies, qui ob redemptionis nostrae mysteria religioni consecrati sunt; deinde, qui sanctissimae Virgini Mariae, et Sanctis cum Christo regnantibus dicantur; in quorum victoria, Dei bonitas et potentia laudatur, ipsis debiti honores tribuuntur, atque ad eorum imitationem fidelis populus incitatur ³.

417. Diebus festis, opera servilia ideo potissimum prohibentur, quia mentem nostram a divino cultu, qui

¹ Cfr. Cat. Rom. de III Praecept. n. 2.

² Ibid. n. 3.

³ Ibid. n. 6.

finis praecipuus praecepti est, abstrahunt. Igitur multo magis peccata a fidelibus vitanda sunt, quae non solum animum a divinarum rerum studio avocant, sed nos a Dei amore prorsus seiungunt¹. Quapropter, desidiam eorum reprobamus, qui ad otium et delicias dies dominicos et festivos sibi praesto esse reputant; ac proinde non spiritualibus lucris conquirendis, sed profanis tantum spectaculis, ludis aleatoriis, tauromachiis, tripudiis, crapulis, ebrietatibus vacare solent, quae omnia dum a christianis officiis retrahunt, animam inquinant et iram Dei provocant².

418. Frequenter igitur excitentur fideles, ut, diebus festis, ad Dei templum accedant, eoque loco, pia sinceraque animi attentione, sacrosancto Missae sacrificio intersint; divina Ecclesiae sacramenta, quae ad salutem nostram instituta sunt, ad animae vulnerum curationem crebro adhibeant. Attente praeterea diligenterque sacra concio a fidelibus audienda est. Nihil enim minus ferendum est, neque tam profecto indignum, quam Christi verba contemnere, aut negligenter audire. Exercitatio item atque studium fidelium in precibus divinisque laudibus frequens esse debet, ac praecipua eorumdem cura, ut, quae ad christianae vitae institutionem pertinent, ea diligenter addiscant, seduloque se exercent in iis officiis, quae pietatem continent, pauperibus et egenis eleemosynam tribuendo, aegros homines visitando, moerentes, quique dolore afflicti iacent, pie consolando³. Igitur parochi moneant fideles, ne, festis diebus, omnis eorum pietas in hoc tantum sistat, ut Missam audiant et a servili quocumque labore

¹ Cat. Rom. de III Praecept. n. 7.

² Cfr. Conc. Neogran. an. 1868, t. 5. cap. 7.

³ Cat. Rom. de III Praec. n. 15.

cessent; sed, divini praecepti finem prae oculis habentes, piis operibus vacent¹.

419. Qui vero hanc legem omnino negligunt, ii, quum Deo et Ecclesiae non obediant, neque eius praeceptum audiant, et Dei, et sanctarum legum hostes sunt. Quod animadverti potest ex eo, quod praeceptum hoc eiusmodi est, ut nullo labore servari queat. Quum enim Deus non labores nobis imponat, quos vel difficillimos eius causa suscipere deberemus, sed quietos, illis diebus festis, a terrenis curis liberos esse iubeat; magnae temeritatis indicium est, huius praecepti legem recusare. Exemplo nobis esse debent supplicia, quae de illis Deus sumpsit, qui illud violarunt, ut ex libro Numerorum licet intelligere².

420. Quamvis uniformitas perfecta, in festis sub utroque praecepto observandis, difficillime haberi possit in omnibus regionibus latino-americanis: tamen curandum est pro viribus, ut, saltem pro unaquaque regione, auctoritate Sanctae Sedis, constituatur uniformis descriptio festorum de praecepto.

421. Omnibus diebus Dominicis, parochi, in Missa parochiali, fidelibus annuntient festa recolenda, dies ieiunii de praecepto, vigiliis et rogationum dies, quae in sequentem hebdomadam inciderint; illosque moneant de indulgentiis, quas lucrari possunt.

422. Ubi, ex defectu Sacerdotum, impossibilis sit auditio Sacri diebus festis, curandum est pro viribus, ut omnes christiani, in ecclesia, sacello, vel aliquo honesto loco, singulis diebus festis, semel saltem et hora magis convenienti, convocentur, ut simul formulas rudimentorum fidei, Rosarium B. M. V., vel alias preces

¹ Conc. Urbin. an. 1859, art. 184.

² Cat. Rom. de III Praec. n. 10.

devote recitent: et peroptamus, ut, ubicumque iudicio Ordinariorum prudenter fieri potest, per aliquem fidelem catechistam, vel alium virum pietate et morum integritate, quantum fieri poterit, commendabiliorum, fiat brevis aliqua lectio ad communem instructionem et aedificationem. Qua in re, singuli Episcopi, auditis aliquibus parochis et Missionariis experientia et zelo animarum praestantioribus, opportunam instructionem conficiant. Ne autem christiani ex erronea conscientia peccent, sciant omnes sacerdotes et catechistae « monendos esse fideles, qui in proposito casu Missam audire non possunt, non ideo solutos esse obligatione sanctificandi festum per preces aliave pia opera; ideoque magno opere hortandos, nec tamen sub reatu peccati (tamquam praeepto Ecclesiae inobedientes) obligandos, ut sategant piis illis conventibus interesse, in quibus pabulo verbi Dei, aliisque religiosis exercitationibus, instrui et enutrirī valeant, et, coniunctis precibus in spiritu caritatis, divinam opem efficacius implorare valeant »¹.

CAPUT VII.

De Abstinentia et Ieiunio.

423. Lex abstinentiae, in regionibus nostris, ex benignitate Sanctae Matris Ecclesiae, pervalde mitigata, sedulo ab animarum pastoribus, una cum lege ieiunii, opportunis temporibus, ad omnium fidelium memoriam revocetur. « In omni enim tempore, ait S. Leo Magnus, omnibusque vitae istius saeculi diebus ieiunia nos contra peccata faciunt fortiores, ieiunia concupiscentias vincunt, tentationes repellunt, superbiam inclinant, iram mitigant,

¹ S. C. de Prop. Fide 4 Ian. 1798 (Coll. P. F. n. 2199).

et omnes bonae voluntatis affectus ad maturitatem totius virtutis enutrient »².

424. « Quadragesimale praesertim ieiunium, quod inter praecipua orthodoxae disciplinae capita, semper et ubique, ab ipso Ecclesiae exordio, numeratum esse nemo ex catholicis inficiatur »³, vindicare debent parochi et confessarii, et in observantiam pro viribus perfectam revocare.

425. Moneantur fideles, infirmitatem, de utriusque medici consilio, aut aliud grave et rationabile impedimentum, non vero gulam, avaritiam, sive generatim expensarum compendium, eximere posse a praeepto abstinentiae, diebus esurialibus⁴.

426. Quoad fideles, qui, ratione famulatus, vivunt in domibus dominorum haereticorum vel pravorum catholicorum, et hac de causa exponuntur periculo violandi legem abstinentiae, applicari poterit haec norma, data a S. Congregatione S. Officii: « Si domini seu heri cibos illos parant servis catholicis, eosque adigunt ad illos comedendos, in contemptum catholicismi, neque cum protestatione est licitum de illis comedere. Si vero non in contemptum catholicismi, sed ratione oeconomiae domini id faciant, et alii cibi non suppetant, in ea necessitate possunt servi de vetitis cum protestatione comedere; et hoc, dummodo non inveniant alios dominos, qui sinant illos servare Ecclesiae praeepta »⁴.

427. Lex de non permiscendis licitis et interdictis epulis eos etiam respicit, qui ad unicam comestionem non tenentur, uti iuvenes, antequam tertium expleverint septennium, alique rationabiliter ab eadem excusati ob

¹ S. Leo Magn. Serm. 15. De ieiun. decimi mensis IV.

² Bened. XIV. Const. *In suprema*, 22 Augusti 1741.

³ S. Poenit. 10 Ian. 1834 (Coll. P. F. n. 2067).

⁴ S. Off. 27 Maii 1671 (Coll. P. F. n. 2049).

impotentiam vel laborem ¹. Verum tuta conscientia sequi potest sententia auctorum excusantium a prohibitione permiscendi carnes cum piscibus eos qui edunt carnes non vi indulti, sed ob male affectam valetudinem ². Insuper fideles, qui, ratione affectae valetudinis, a lege ieiunii seu unice comestionis eximuntur, licite possunt in Quadragesimae diebus, quibus esus carniū per indultum permissus est, toties carnibus vesci quoties per diem edunt ³. Idem dicendum est de fidelibus, qui ratione aetatis vel laboris ieiunare non tenentur: qui scilicet praefatis diebus, toties quoties per diem edunt, carnibus vesci possunt ⁴: nisi contrarium ex indulto pateat ⁵.

428. Quoniam uniformitas in abstinentiis et ieiuniis pro tota America Latina utilissima est, summopere convenit, ut, ad minus in singulis regionibus latino-americanis, aut saltem in singulis ecclesiasticis Provinciis, aequalis omnino sit norma ieiunii et abstinentiae, servatis de iure servandis quoad indulta apostolica iam obtenta vel opportune postulanda ⁶.

429. Ad vitandas autem difficultates in observantia abstinentiae et ieiunii, et ad praecavenda peccata ex erronea conscientia, parochi et confessarii, prae oculis habitis normis a probatis auctoribus traditis, fidelibus accurate doctrinam Ecclesiae exponant, circa licitatem, qualitatem et quantitatem ciborum diebus ieiunii, praesertim in collatione serotina, quaenam praecipue sint et magis obviae causae excusantes; eisque insuper suadeant, ut, in casibus dubiis circa legem ieiunii, stent iudicio Confessarii.

¹ S. Off. 24 Martii 1841 et 23 Iunii 1875 (Coll. P. F. n. 2076).

² S. Poenit. 9 Ian. 1899 (Anal. Eccl. VII. pag. 500).

³ S. Poenit. 16 Martii 1882 (Coll. P. F. n. 2078).

⁴ S. Poenit. 24 Febr. 1819 (Coll. P. F. n. 2063).

⁵ S. Poenit. 27 Maii 1863, ap. Gury, edit. XIII, Palmieri, I. n. 514.

⁶ V. Appen. n. CXXI.

CAPUT VIII.

De sacris Ritibus et de Rituali.

430. Cum cultus Deo debitus, non in interna solum animi adoratione repositus sit, sed, natura ipsa impellente, exterius etiam et publice manifestari debeat, propterea pia mater Ecclesia curam maximam semper adhibuit in sacris determinandis moderandisque ritibus, quibus sanctae nostrae religionis cultus continetur. Itaque, quaecumque ad Dei cultum spectant, ab Ordinario diligenter curari, atque iis, ubi oportet, provideri aequum est. Episcopi igitur caveant, ne Sacerdotes ritus alios aut alias caeremonias et preces adhibeant, praeter eas, quae ab Ecclesia probatae, ac frequenti et laudabili usu receptae fuerint ¹.

431. Missali et Caeremoniali nihil addi, minui vel immutari potest; sed omnia, in eodem Missali et Caeremoniali praescripta, servanda sunt ². Idem dicendum de Pontificali Romano. Partem aliquam demere ex aliquo ritu, salvis reliquis eiusdem ritus partibus, non est privati viri; sed auctoritas intercedat necesse est Romani Pontificis ³. Neque fas est privata auctoritate, vel ex verae etiam devotionis zelique affectu, novum ritum inducere ⁴: nec sunt alterandae rubricae ob devotionem populi.

432. Decreta a S. Rituum Congregatione emanata, et responsiones quaecumque ab ipsa propositis dubiis scripto formaliter editae, eandem habent auctoritatem,

¹ Conc. Trid. sess. 22. c. 5; sess. 22 de obs. et evit. in celebr. Miss.

² Clem. VIII. Const. *Cum novissime*, 14 Iun. 1600.

³ Bened. XIV. Const. *Allatae*, 26 Iul. 1755.

⁴ Bened. XIV. Const. *Cum ut recte*, 27 Iul. 1755.